

Մ աշտոցի Արձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (15-րդ տարի)

Այս թիւով.....

Ապրիլ ամսուան բացատրական տօնացոյց Էջ 1-4

Աւագ Չորեքշաբթի

Աւագ Հինգշաբթի

Աւագ Ուրբաթ

Աւագ Շաբաթ

Աշխարհամատրան կամ Կանաչ Կիրակի Էջ 5

Նոր Կիրակի - Կրկնազատիկ Էջ 6-7

Շարական Նոր Կիրակիին Էջ 8

Կարմիր Կիրակի Էջ 9

Թափուր Գերեզման, Լեցուն Կեանք Էջ 10

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Էջ 11-14

Ինչպէ՞ս ոգեկոչել Մեծ Եղեռնի նահատակներուն անմահ յիշատակը Էջ 15

Լուրեր՝ Կիրակնօրեայ Դպրոցէն Էջ 16

Ապրիլ 2015 (ԻԲ տարի թիւ 8)

Քրիստոս Յարեա՛ւ Ի Մեռելոց
Օրհնեալ է Յարութիւնն Քրիստոսի

Ապրիլ ամսուան բացատրական տօնացոյց

ԴՉ. 1	Աւագ Չորեքշաբթի՝ յիշատակ Մատնութեան
ԵՉ. 2	Աւագ Հինգշաբթի՝ Վերջին Ընթրիք, Ոսկուայ, Խաւարում
Ուր. 3	Աւագ Ուրբաթ՝ Կարգ Խաչելութեան եւ Թաղման
Շբթ. 4	Աւագ Շաբաթ՝ Ճրագալոյց Սուրբ Զատկի
Կիր. 5	Սուրբ Զատիկ՝ Յիշատակ Քրիստոսի Յարութեան
ԲՉ. 6	Յիշատակ Մեռելոց
ԳՉ. 7	Աւետուճա Ս. Աստուածածնի
Շբթ. 11	Յիշատակ Գլխատման Ս. Յովհաննէս Մկրտչին
Կիր. 12	Նոր Կիրակի (Կրկնագատիկ)
Կիր. 19	Աշխարհամատրան (Կանաչ Կիրակի)
Ուր. 24	Յիշատակ Մեծ Եղեռնի
Կիր. 26	Կարմիր Կիրակի

Պահքի Օրեր 1,2,3,4

Աւագ Չորեքշաբթի օրը կը յիշատակուի Բեթանիոյ մէջ կնոջ կողմէ Յիսուս Քրիստոսի օծումը և Տիրոջ մատնութիւնը: Մեղաւոր կինը նարդոսի ազնիւ ու թանկարժէք իւղով կ'օծէ Յիսուսը: Այս մասին աւետարանիչները զիրար լրացնող տեղեկութիւններ կը հաղորդեն: Աշակերտները կը բարկանան, քանի որ այդ իւղը վաճառելով կարելի էր շատ աղքատներու ողորմութիւն տալ: Աշակերտներու այս տրտունջին Յիսուս կը պատասխանէ. Աղքատները միշտ ձեզի հետ ունիք եւ երբ որ ուզէք կրնաք անոնց բարիք գործել, բայց զիս չունիք ձեզի հետ: Կնոջ կողմէ Յիսուսի օծումը կը կանխանշէ անոր թաղուիլը: Այս կինը ի նչ որ կրնար՝ ըրաւ. իմ մարմինս սկիզբէն օծեց թաղումիս որպէս նշան, կ'ըսէ Քրիստոս:

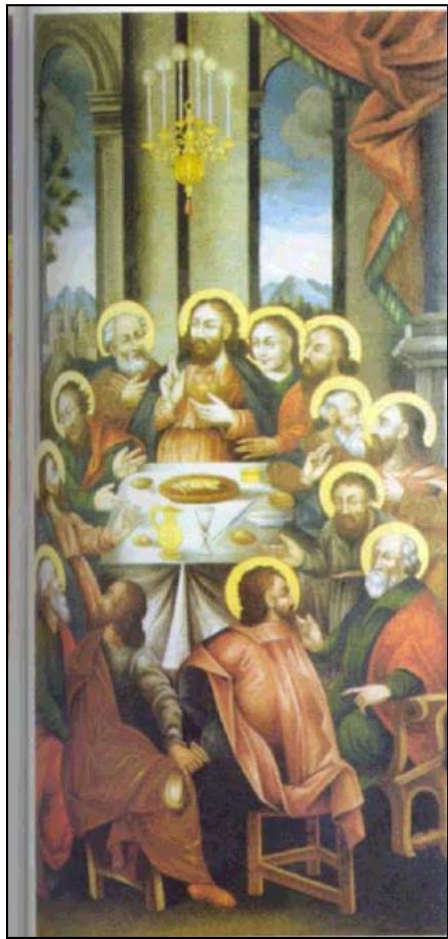
Աւագ Չորեքշաբթի օրուայ աւետարանական ընթերցումը կը յորդորէ չչարաշահել Աստուծոյ ունեցած սէրն ու վստահութիւնը և, յիշելով մարդկութեան համար անոր կրած չարչարանքներն ու մահը, չլեղիլ ճշմարիտ ճանապարհէն, երկրպագել ու փառաւորել զԱստուած:

Աւետարան, 1038 թ. Հրեշտակի յայտնութիւնը իղարբեր կանանց

« Ի ն չ ո ՚ ւ ողջը
մեռելներուն մէջ
կը փնտռէք: Հոս
չէ ան. յարութիւն
առաւ:»

Ղուկաս 24.5-6

Աւագ Հինգշաբթի Խորհրդաւոր

ընթրիքի յիշատակի օրն է: Աւագ Հինգշաբթի առաւօտեան բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կը մատուցուի Ս. Պատարագ՝ ի յիշատակ Խորհրդաւոր ընթրիքի ժամանակ Քրիստոսի կողմէ Ս. Հաղորդութեան խորհրդի հաստատման:

Վերջին ընթրիքէն ետք Յիսուս ջուրը լեցուց կոնքի մէջ, ծունկի եկաւ իր աշակերտներուն առջև և խոնարհաբար լուաց անոնց ոտքերը՝ հեգութեան և խոնարհութեան իբր օրինակ ծառայելով:

Այս օրը եկեղեցիներու մէջ կատարուող ոտնլուայի արարողութենէն ետք հաւատացեալներուն կը բաժնուի օրհնուած իւղ, զոր հաւատացեալները կը գործածեն հիմնականին մէջ հիւանդութիւններու դէպքին կամ կը խառնեն տան մէջ ունեցած իւղին:

Աւագ Հինգշաբթի օրը կը յիշատակուի Քրիստոսի կողմէ Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատումը: Քրիստոս վերջին ընթրիքի ընթացքին հացն ու գինին ճաշակելու տուաւ իր աշակերտներուն՝ ըսելով որ հացը Իր մարմինն է, իսկ գինին՝ Իր արիւնը, որ կը հեղու մարդոց մեղքերու քաւութեան համար: Մերժելի և անընդունելի են աղանդաւորական այն բոլոր տեսակէտները, որոնց համաձայն հացն ու գինին պարզապէս Քրիստոսի մարմնին արեան խորհրդանիշ են: Այսպիսի պնդումները կը հակասեն Քրիստոսի բառերուն: Ան հաղորդութեան համար երբեք չօգտագործեց խորհրդանիշ բառը: Քրիստոս նաև մէկ այլ տեղ ըսաւ, որ ով որ Իր մարմինն ու արիւնը

չճաշակէ, երբեք յաւիտենական կեանք պիտի չունենայ:

Աւագ Հինգշաբթի երեկոյեան կը կատարուի ոտնլուայի արարողութիւնը: Խորանի վրայ բարձրաստիճան հոգևորականը, գոգնոց կը կապէ եւ կը լուայ ու իւղով կ'օժէ 12 հոգիի ոտքերը: Այս ան կ'ընէ Քրիստոսի արարքի նմանողութեամբ, երբ Քրիստոս լուաց իր 12 աշակերտներու ոտքերը՝ խոնարհութեան նշան ցոյց տալով ու ըսաւ թէ՛ *«Ես ձեզի օրինակ մը տուի, որպէսզի դուք ալ իրարու ընէք այն ինչ որ ես ձեզի ըրի»*: Յովհաննէս 13.15

Աւագ Շաբաթ

օրը կը յիշատակուի Դժոխքի աւերումը եւ տեղի կ'ունենայ ճրագալոյցի պատարագը: Այդ երեկոյ, եկեղեցւոյ վառած մումերէն կը վառուին բազմաթիւ մումեր եւ ճրագներ եւ հաւատացեալները այդ մումին լոյսը կը բերեն իրենց տունները իբրեւ խորհրդանիշ Յիսուսի յարութեան ուրախ աւետիսին: Այդ երեկոյ վերջ կը գտնէ նաեւ Մեծ Պահքը:

Աւագ Ուրբաթը Մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի չարչարանքներու եւ խաչելութեան յիշատակի օրն է: Քանի որ, ըստ եկեղեցական օրէնքի, երեկոյեան ժամերգութենէն ետք օրը կը փոխուի, ապա չարչարանքներուն նուիրուած արարողութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի երեկոյեան: Արարողութեան ընթացքին կ'ընթերցուին համապատասխան Աւետարաններ, իսկ խորանի վրայ վառող 12 մումերը կը խորհրդանշեն առաքեալները: Երբ ընթերցուի առաքեալներու՝ Քրիստոսին լքելու մասին հատուածները, վառող մումերը հերթով կը մարեն: Յուդային խորհրդանշող մումը սև գոյն կ'ըլլայ: Աւագ Ուրբաթ օրը ծաղիկներէ եւ մշտադալար ծառերու ճիւղերէ կը պատրաստուի Քրիստոսի խորհրդանշական գերեզմանը և երեկոյեան ժամերգութիւնէն ետք, հոգևորականները, հաւաքուելով գերեզմանի մօտ, կ'երգեն Խաչի Քո Քրիստոս օրհներգը, այնուհետև բոլորը կը համբուրեն գերեզմանին վրայ դրուած խաչն ու Աւետարանը:

Մարդիկ սովորաբար կը վախնան մահէն, սակայն Քրիստոսի մահով և յարութեամբ արդէն մահը մեզի համար սարսափելի չէ, որովհետև մենք գիտենք

յարութեան մասին: Այդ իսկ պատճառով ծաղկաւիւս այս գերեզմանը ոչ թէ մահ, այլ կեանք, յաւիտենութիւն ու երանութիւն կ'աւետէ:

Խաւարման արարողութեան ժամանակ խորանին վրայ կը վառին տասներկու հաւասարաչափ մումեր և մէկ հատ մեծ՝ անոնց միջև: «Խաւարման» ընթացքին՝ աւետարաններէն կը կարդացուին եօթ հատուածներ, որոնք կը բովանդակեն 1. Յիսուսի՝ Գեթսեմանիի պարտեզին մէջ աղօթելը, 2. Յուդայի մատնելը, 3. Յիսուսի՝ ամբոխի ձեռքը յանձնուիլը, 4. Աննայի և Կայիափայի առաջ տարուիլը, 5. ապտակուիլը, 6. անարգուիլն ու 7. Պետրոսի երեք անգամ Յիսուսը ուրանալն ու զղջալը: Աւետարանական ընթերցումները կ'ընդմիջուին սաղմոսներու ընթերցանութեամբ և Ս. Ներսէս Շնորհալիի հեղինակած շարականներով: Ամէն աւետարանական ընթերցումէ ետք, կը մարեն տասներկու մումերէն երկուքը՝ իւրաքանչիւր կողմէն մէկական, վերջաւորութեան կը փայ միայն մէջտեղի մեծ մումը: Եւս մէկ շարականէն ետք կը մարեն եկեղեցւոյ բոլոր լոյսերը, և կ'երգուի «Փառք ի բարձունս»-ը, զոր առաջին անգամ ըսեր են հովիւները. «Բարձունքներուն մէջ Աստուծոյ փառք, խաղաղութիւն երկրի վրայ եւ մարդոց միջեւ հաճութիւն» (Ղուկ. 2.14): Այս երգի վերջին խօսքերէն «Ծագեա»-ի ժամանակ դարձեալ կը վառին լոյսերը: Մումերը մարելը կը խորհրդանշէ աշակերտներու ձգելն ու փախչիլը, իսկ մէջտեղի մումը կը խորհրդանշէ Քրիստոսը, որ փառք է միայնակ:

Ուրբաթ օրը տեղի կ'ունենայ կարգ Խաչելութեան, իսկ երեկոյեան ժամերգութենէն յետոյ նախատօնակի արարողութեան ընթացքին՝ կը կատարուի Թաղման կարգը, երբ Յիսուս Քրիստոսի խորհրդանշական գերեզմանը՝ պատրաստուած ծաղիկներէ և ծառի ճիւղերէ կը պատի եկեղեցւոյ շուրջ ի տես հաւատաւոր ժողովուրդին:

Աշխարհամատրան կամ Կանաչ Կիրակի

Կանաչ Կիրակի անունը կը տրուի Չատկուայ երրորդ Կիրակիին, որ Չատիկէն 14 օր ետք կը հանդիպի եւ Չատկուան հետ 35 օրուան շարժականութիւն ունի:

Աշխարհամատուռ բառը կը գործածուի իբր աշխարհաժողով, բազմութեան յատկացեալ եկեղեցի, եւ այս անունը տրուած է Սիոնի Վերնատան, ուր Քրիստոս իր վերջին զատկական ընթրիքը կատարեց եւ Ս. Հաղորդութեան խորհուրդը հաստատեց, եւ ուր առաքեալները սովորութիւն ըրին հաւաքուիլ Քրիստոսի Համբարձումէն ետք: Այս տեղը հաւանաբար Յովհաննէս Մարկոսի տունն էր՝ ուր աղօթքի կը ժողվուէին նոր հաւատացեալները: Հայոց Եկեղեցոյ յատուկ է եկեղեցոյ անունով տօներ կատարել. ասոնց գլխաւորն է Աշխարհամատրանը՝ այսինքն Վերնատան քրիստոնէութեան առաջին եկեղեցին ըլլալուն յիշատակը, որ բոլոր քրիստոնէայ եկեղեցիներուն նախատիպն էր եւ եկեղեցոյ նուիրականութեան նշանակը: Աշխարհամատրան օրը Կանաչ Կիրակի ալ կը կոչուի:

Գիտէի՞ր թէ

1915-ին, Ս. Յարութեան տօնը Ապրիլ 4-ին էր, հետեւաբար Ապրիլ 24, 1915-ը Կարսի Կիրակին նախորդող Շաբաթ օրն էր:

ՆՈՐ ԿԻՐԱԿԻ – ԿՐԿՆԱԶԱՏԻԿ

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

Արեւելեան Եկեղեցիներ Չատկին յաջորդող Կիրակիին կու տան ՆՈՐ մակդիրը, այն բացայայտ պատճառով, որ Չատիկը ըլլալով գերազանց Կիրակին, անոր յաջորդողը կ'ըլլայ սկիզբը տարւոյն բոլոր Կիրակիներուն: Հայաստանեայց Եկեղեցին, սակայն, ունի ուրիշ անուանակոչում մը այս Կիրակիին համար – ԿՐԿՆԱԶԱՏԻԿ – ինչ որ կը նշանակէ թէ այս Կիրակիին կը կրկնուին Չատկական ուրախութիւնները, ինչպէս նաեւ Չատկին տիրող հոգեւոր ու ընկերային մթնոլորտը:

Ըստ այս Կիրակիի շարականներու մեկնաբանութեան Նոր Կիրակին իր մէջ կը բովանդակէ մարդկային կեանքի վերանորոգութեան խորհուրդը: Բնութեան գեղեցկագոյն երեւոյթներէն է վերանորոգութիւնը: Ծառերն ու ծաղիկները անձրեւով ու արեւով յագենալէ յետոյ կ'արթնան, կը վերակենդանան: Արտաքին ազդակներ անհրաժեշտ են նաեւ մեր ներքին կեանքի վերանորոգութեան համար: Մեր գաղափարները, մեր համոզումները, մեր սերը, մեր հաւատքը եւ այն ամէնը, որոնք չեն երեւիր եւ որոնք սակայն կը կազմեն մեր ներքին կեանքը, ներքին մարդը, կը կարօտին նոր ներարկումի, նոր աւիշի, նոր արեւի եւ անձրեւի:

Յիսուս է մարդկային բանական կեանքի գերագոյն վերանորոգիչը: Ան վերանորոգեց Հին Ուխտը, որ մաշած էր այլեւս եւ իր նպատակին չէր ծառայէր, այլ՝ Աստուծոյ նոր նպատակին անբաւարար էր: Յիսուս պէտք տեսաւ ՆՈՐ ՈՒՅՏ մը հաստատել նոր քարոզութեամբ եւ զայն կնքեց իր արիւնով: Նորոգեց հին պատուիրանները. նոր «զինին» նոր «տիկերու» մէջ լեցուց: Ամէն մարդ որ կը լսէր իր քարոզութիւնը կամ ականատես կ'ըլլար իր հօր գործերուն զարմացած կամ զայրացած կ'ըսէր. «Այս ի՛նչ նոր ուսուցում է» (Մարկ. 1.27): Յիսուս «նոր պատուիրան» տուաւ համայն մարդկութեան – սիրոյ պատուիրանը:

Առաքեալները, որոնք հոգեւին նորոգուած էին Քրիստոսի քարոզութեամբ, յարութեամբ ու մանաւանդ Սուրբ Հոգիի ներգործութեամբ, նոյն վերանորոգութիւնը կը թելադրեն բոլորին: Պօղոս Առաքեալ, որ արդարեւ Յիսուսի ուղղակի եւ անմիջական ազդեցութեամբ հոգեպէս եւ հիմնովին վերակենդանացաւ, իր նամակներուն մէջ հօր շեշտ կը դնէ այս լարին վրայ: «Չարութեան հին խմորը դուրս նետեցէք ձեզմէ, որպէսզի ամբողջութեամբ նոր եւ անխմոր զանգուած մը ըլլաք:» (Ա. Կորնթ. 5.7): Կը պնդէ «Նոր մարդ, նոր արարած» ըլլալու անհրաժեշտութեան վրայ: «Ոչ թլփատուած ըլլալը եւ ոչ ալ անթլփատ ժալը բարոյական մարդի մէջ արժէք մը կրնան ներկայացնել. էականը «նոր արարած» ըլլալն է (Գաղ. 6.15): «Ուստի մոռցէ՛ք ձեր հին ինքնութիւնը, այսինքն՝ ձեր նախկին ապրելակերպը, որ խաբուսիկ ցանկութիւններով ապականած էր, վերանորոգուեցէ՛ք հոգիով՝ ձեր մտածելակերպը փոխելով...» (Եփս. 4. 22-23): «Մոռցէ՛ք ձեր հին կեանքն ու նախկին գործերը եւ նոր մարդ եղէ՛ք ձեր Արարչին պատկերին համաձայն նորոգուելով, որպէսզի կարենաք զինք ճանչնալ» (Կոր. 3. 10): «Ուստի չենք թուլնար բնաւ: Նոյնիսկ եթէ մարմնապէս հետզհետէ կը քայքայուինք, բայց ներքնապէս կը նորոգուինք օրէ օր»: (Բ. Կորնթ. 4.16):

Ու Նոր Կտակարանը իր վախճանին կը բերուի երբ Յայտնութեան Գրքի Տեսանողը կ'ըսէ. «Ապա տեսայ նոր երկինք եւ նոր երկիր մը, որովհետեւ նախկին երկինքն ու նախկին երկիրը անյայտացան... Ան որ գահին վրայ նստած էր, ըսաւ. ահաւասիկ ամէն ինչ նոր կը

դարձնեն» (Յայտ. 21. 1,5):

Քրիստոնեական հիմնական այս գաղափարին յատկացուած է Նոր Կիրակին: Եւ օրուան շարականը, որ Ներսէս Լամբրոնացիի քերթողական բարձր ոճով գրչին արգասիքն է, կը յայտարարէ մարդկային ազգի նորոգութիւնը մեղքի եւ մահուան հնութենէ եւ կը հռչակէ այս Կիրակին իբրեւ Նաւակատիքը, այսինքն սկիզբը մեր փրկութեան:

Շարականին սկիզբը յիշուած «Նորոգեալ Կղզիք»ը քրիստոնեայ դարձած ազգերն են. նոյն նշանակութիւնը ունի յաջորդ տողի «Եկեղեցիք հեթանոսաց» բացատրութեան հետ: Շարականի երկրորդ տունով Սրբազան բանաստեղծը խօսքը կ'ուղղէ «Հարսին», այսինքն Եկեղեցիին, ըսելով. «Ներսէն զարդարուէ ոսկեճամուկ զգեստներով պճնուած». այսինքն առաքինութիւններով եւ սրբութեամբ նորոգուէ: Երրորդ տունի «Միոնի Որդիները» եկեղեցիի զաւակներն են: Շարականի այս համարով կը թելադրուի անոնց. «Ուրախացէք ի Քրիստոս թագաւորն» եւ ձեր հոգիներուն հնութենէն նորոգուած ըլլալու առիթով Նաւակատիք տօնեցէք եւ օրհնեցէք հրեշտակներու հետ «փառաց թագաւոր» Քրիստոսը:

Երանի անոնց, որոնց մէջ չէ մեռած եռանդը, հաւատքը եւ տրամադրութիւնը վերանորոգուելու: Անոնք պիտի նմանին հզօր արծիւին, որ ամէն տարի կը փոխէ իր փետուրները եւ խորհրդանշանը կը հանդիսանայ երկարակեցութեան եւ անսպառ ոյժի: Անոնք պիտի նմանին խնձորենիին որ ամէն տարի նոր ծաղիկներով եւ նոր տերեւներով կը պատմուճանուի, եւ ամէն տարի նոր պտուղներով կը բեռնաւորուի:

* * * * *

Շարական Նոր Կիրակիին

- Օրհնութիւն -

Նորոգեալ կրդիք առ Աստուած, եկեղեցիք հեթանոսաց,
Ի գլխոց լերանց գոչմամբ ձայնի, տուք ըզփառս Աստուծոյ.
Եւ պատմեցէք զքաջութիւն Յարուցելոյն ի մեռելոց:

Երկնաւոր փեսային հարսնացեալ եկեղեցի Աստուծոյ,
Զարդարեա ի ներքոյ ի հանդերձս յոսկեհուռս պրսակեալ.
Քանզի ահա գայ առ քեզ Քրիստոս փառաց թագաւորն:

Ը՛ախացեալ որդիք Սիոնի, ի թագաւորն Քրիստոս,
Տօնեցէք ցնծութեամբ զնաւակատիս հոգւոց մերոց նորոգեալք ի հնութենէ.
Եւ ընդ հրեշտակս օրհնեսցուք զՔրիստոս փառաց թագաւորն:

Սքանչելի է խորհուրդ տնօրէնութեան քո, Քրիստոս,
Որ իջեր է ի չօրէ, ի սէր հարսին եկեղեցւոյ զոր ընտրեցեր.
Որով փառաբանիս, Քրիստոս, անմահ թագաւոր:

Երեւեցար յարուցեալ եկեղեցւոյ քո հիմանցն,
Յորմէ թովմաս հրաժարեր ոչ հաւատալ զքեզ տեսողացն.
Որում ցուցեր այսօր փափաքողին զվերըս մարմնոյդ:

Սարսելով թովմայի շօշափեր զխոցուած տիգին եւ զբեւեռացն,
Եւ գոչելով վերաձայներ Տէր եւ Աստուած դաւանելով ըզյարուցեալդ.
Որով առաք զերանին որք ոչ տեսեալ հաւատացար:

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Նորոգուած կղզիներ, Ազգերու եկեղեցիներ,
Լեռներու կատարներէն բարձրաձայն փառք տուէք Աստուծոյ.
Եւ պատմեցէք քաջութիւնը Յարուցեալին:

Երկնաւոր փեսային հարսնացեալ եկեղեցի Աստուծոյ,
Զարդարուէ ներքնապէս ոսկեհուռ հանդերձներով պճնուած.
Քանզի կ'իջնէ քեզի Քրիստոս փառաց թագաւորն:

Ուրախացէք, Սիոնի որդիներ, Քրիստոս թագաւորով,
Տօնեցէք ցնծութեամբ նաւակատիքը մեր հոգիներուն.
Եւ օրհնեցէք հրեշտակաց հետ զՔրիստոս, փառաց թագաւորն:

Սքանչելի է, Քրիստոս, խորհուրդը տնօրէնութեանդ,
Որ իջար չօրմէ ի սէր Հարսիդ եկեղեցւոյ,
Որմէ փառք կը ստանաս, Քրիստոս, անմահ թագաւոր:

Երեւեցար յարուցեալ եկեղեցւոյդ հիմքերուն,
Իսկ բացական, թովմաս, չէր հաւատար տեսնողներուն.
Որուն սակայն ցոյց տուիր այսօր վերքերը մարմնոյդ:

Սարսափահար թովմաս կը շօշափեր հետքը վերքիդ եւ զամերուն,
Ու բարձրաձայն յարուցեալդ Տէր եւ Աստուած կը դաւանէր:
Որով մենք ալ երանուեցանք, զի չտեսած Քեզ հաւատացինք:

Կարմիր Կիրակի

Այս տարի, Ապրիլի 26-ին Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին կը նշէ Չատիկի չորրորդ կիրակին՝ Կարմիր կիրակին: Կարմիրը Քրիստոսի եկեղեցւոյ և հաւատքի համար մարտիրոսացած նահատակներու արեան խորհրդանիշն է:

Կարմիր կիրակին կը կազմէ զատկական տօնական հանդիսութիւններու շարունակութիւնը: Կը բնութագրուի ծիսական ուտեստով (կարմիր, կանաչ հաւկիթներ, եւ այլն), ուխտագնացութեամբ, մատաղով:

Հաւանաբար սա եւս բնութեան հետ կապ ունեցող բան մըն է, քանի որ Կանաչ և Կարմիր կիրակիներուն եկեղեցւոյ մէջ սովորութիւն էր այդ գոյները գործածել, ըսենք՝ եկեղեցւոյ վարագոյրը, քահանայի, դպիրներու ու սարկաւազներու զգեստները, Ս. Սեղանի սփռոցները, զանազան այլ իրեր:

Հետաքրքիր է, որ ժողովրդական լեզուով կանաչ-կարմիր կը նշանակէ նաեւ ծիածանի գօտի: Սահակ վարդապետ Ամատունին իր «Հայոց բառ ու բան» բառարանին մէջ կը գրէ. «Աղեղնակ, Անեղնակ, Կանաչ ու Կարմիր Աղեղն, ծիածան: Ծիածանի գօտին՝ որ ամպ ու անձրև օրերում կամարածն երևում է երկնքի երեսին: Ծիածանը, որին կոչում են կանաչ ու կարմիր՝ Աստծո գօտին է» (Արտակ Արք. Մանուկյան, «Հայ եկեղեցու տոները», էջ 154):

«Հին ժամանակներում, պսակի արարողութեան ընթացքում կանաչ-կարմիր ժապաւեններ էին կապում փեսայի և հարսի վրա, իբրև խորհրդանիշ պտղաբերության: Կանաչ-կարմիր կապել նշանակում է իրար հետ պսակուել: Կարմիր կանչել՝ հարսանիքի ժամանակ փեսայի համար դրամ հավաքել, կարմրականչ անել՝ հիւրասիրութեան հրաւեր կատարել», - կը շարունակէ հեղինակը:

Կարմիր գոյնը ընդհանրապէս պայքարի նշանն է, խորհրդանիշը կեանքի, կեանքի համար պայքարի ու յաղթանակի: Յաղթանակ քրիստոնէական ոգիի, բայց յատկապէս յաղթանակ քրիստոնէական ըմբռնումի: Պայքար իր տեղը, դիրքը և հաւասարակշռութիւնը պահելու համար: Պայքար՝ ունենալու համար այն անհրաժեշտ զօրութիւնն ու ոյժը, որով քրիստոնէան կը կարողանայ «զամենայն նետս մուխս չարին շիջուցանել», այսինքն՝ պայքարիլ այն ապականիչ ուժերու դէմ, որոնք կը սպառնան մեր հոգեւոր կեանքը խաթարել, տկարացնել կամ սպանել:

Քրիստոնէայ ըլլալու համար եռանդ և մարտական ազնիւ ոգի է պէտք ունենալ, այդ պայքարելու տրամադրութենէն զուրկ մարդու գործ չէ: Հարկաւոր է կենդանի ու ապրող հաւատք, բուն ներքին պայքար՝ հին կեանքի կուտակուած մոլութիւններէն ազատուելու համար:

Կարմիր կիրակին քրիստոնէական քաջութեան յիշեցման օր է, իսկ քաջութիւնը հիմնական կէտն է քրիստոնէական առաքինութիւններու մէջ: Ուրեմս՝ Կարմիր կիրակին յիշեցում է, որ քրիստոնէական կեանքը պայքար է վատ և տգեղ երևոյթներու դէմ:

ԹԱՓՈՒՐ ԳԵՐԵԶՄԱՆ, ԼԵՑՈՒՆ ԿԵԱՆՔ*

«Զի՞ խնդրեք զկենդանին ընդ մեռեալս. չէ աստ, այլ յարեալ»

Քրիստոսի յարութեան հիմնական դասը այս է - ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ՊԻՏԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ: Վա՛յ անոր որ կը մոռնայ այս աստուածահաստատ իրողութիւնը: ...

Այդ դասը մեր ժողովուրդը սորվեցաւ առաջին իսկ օրէն, Առաքեալներու տիրախօս բերաններէն, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի լուսաճաճանչ շրթներէն, Մեսրոպ Մաշտոցի հոգեճառագայթ գիրերէն, չարը խոցող Վարդանի նիզակէն, հայագործ ճարտարապետական կոթողներէն, գունագեղ մաքաղաթեայ ձեռագիրներէն, նրբարուեստ խաչքարերէն, աղօթամբմունջ ու յաւերժախօս վանքերէն, քրիստոսագգեստ եւ քրիստոնէատիպ հայ սուրբերէն ու մահն իրենց արեամբ նուաճող նահատակներէն ու մարտիրոսներէն:

Եւ այդ դասը ան չմոռցաւ երբեք հազարամեայ իր պատմութեան ընթացքին, մինչեւ ահաւորագոյն այն օրը երբ իր գոյութիւնը ծանր, մահացու հարցականի տակ դրուեցաւ Համաշխարհային Առաջին Պատերազմի ընթացքին հայութեան դէմ մեր դարաւոր թշնամիին կողմէ փորձուած ցեղասպանութեան հարուածին տակ: Գերեզման բացուեցաւ իր ոտքերուն առջեւ: Շատ անհատներ նոյնիսկ կարելորագոյն դէմքեր, ծառի բունէն ինկող ճիւղերու պէս ինկան այդ համայնակուլ գերեզմանին մէջ: Բայց գերեզմանը փաց միշտ թափուր...: Որովհետեւ հոգին, համայնական անձնաւորութիւնը, ազգն ու եկեղեցին մերժեցին իջնել գերեզման: Քրիստոս ինք դուրս եկած էր գերեզմանէն եւ հոչակած էր անժխտելի իրողութիւնը թէ՛ ճշմարտութիւնը, բարութիւնը, արդարութիւնը, հաւատքը, յոյսը, սէրը չեն կրնար թաղուիլ: Եւ անոնք տարրացած էին «մեռնող»ներու կամաւոր մահուամբ անշնչացեալներու կեանքերուն մէջ:

Մենք գերեզման չեղանք: Հակառակ անոր որ մեր ողջ երկիրը մարդիկ ուզեցին գերեզմանի վերածել, մենք փացինք անգերեզմանելի, որովհետեւ մեր կեանքը այնքան լեցուն էր յարուցեալ Քրիստոսով, որ չէր կարելի գայն պարփակել հողի ընդերքին մէջ: Գերեզմանը մեզի համար փաց միշտ թափուր, որովհետեւ կեանքը մեզի համար եղաւ միշտ լեցուն...:

Յարութեան սօճը, սիրելի՛ ք, պէտք է դառնայ մեզ համար *ուխտի* նուիրականութեամբ օծուն օր մը, որուն ընթացքին անմահութեան եւ յաղթանակի յոյսն ու հաւատքը վերապրեցնելով մեր գիտակցութեան, կամքին ու կեանքին մէջ՝ անձնաշեշտ խոստումով պրկենք մեր ուժերը հոգեկան արժեքներու գերադասման կենսափիլիսոփայութեամբ շարունակելու մեր գոյութիւնն ու առաքելութիւնը աշխարհի մէջ: Աշխարհը, այս օրերուն մանաւանդ, «Աւագ Ուրբաթ» է մեր չորս դին ...: Դաւեր, ուրացումներ, խաչաչարչարումներ, հոգեքանդ բարքեր, մարդակործան կենցաղ ու վարք Գեթսեմանիի են վերածեր այս աշխարհը, ուր մարդիկ, սակայն, քրիստոսեան անձկութիւնը ապրելու տեղ հաճոյքին, հաճելիին են յանձնուէր կոյր ինքնամոռացութեամբ: Պէտք է մեզմէ հեռացնել օտարացման դառն բաժակը: Մենք պէտք չէ օտարանանք մեր աստուածատիպ մարդութեան եւ քրիստոնէատիպ հայութեան...:

* Հաստուած՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Գարեգին Բ. (այսպէս Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա.) կաթողիկոսի «ԵՍ ՅԱՂԹԵՅԻ ԱՇԽԱՐՀԻ...» ՅԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ գիրքէն:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն

Յիսուսի յարութիւնը:

Այս տարի Յարութեան Տօնը Ապրիլ --ին էր:

Ամբողջացո՛ւր ըստ Մատթէոս 28.1-7 համարներուն

տեսնէք, աշակերտներուն, Գալիլիա, քարը, փնտոէք, յարութիւն, Կիրակին, հրեշտակը, երկրաշարժ

Շաբաթ երեկոյէն ետք, երբ ----- կը բացուէր, Մարիամ Մագդաղենացին եւ միւս Մարիամը գերեզմանը տեսնելու եկան: Յանկարծ զօրաւոր ----- մը եղաւ եւ Աստուծոյ ----- երկինքէն իջնելով՝ գլորեց գերեզմանի մուտքին դրուած ----- եւ նստաւ անոր վրայ: Հրեշտակը կիներուն ըսաւ. «Դուք մի՛ վախնաք. գիտեմ որ խաչուած Յիսուսը կը ----- : Հոս չէ, որովհետեւ ----- առաւ, ինչպէս ըսած էր: Անմիջապէս գացէք եւ ըսէ՛ք իր ----- թէ յարութիւն առաւ: Անիկա ձեզմէ առաջ ----- կը հասնի եւ հոն պիտի ----- զինք. ահա ըսի ձեզի»:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Յիսուս իր աշակերտներուն ոտքերը լուսով ինչի դաս մը տուաւ անոնց.

- ա. համբերութեան
- բ. մաքրութեան
- գ. խոնարհութեան
- դ. ծուլութեան:

2.- Յիսուս ի՞նչ հաստատեց Վերջին Ընթրիքին.

- ա. Սուրբ Հաղորդութիւնը
- բ. Սուրբ Մկրտութիւնը
- գ. Սուրբ Պսակը
- դ. Դրոշմը:

3.- Ո՞վ Յիսուսը երեք (3) անգամ ուրացաւ.

- ա. Յուդան
- բ. Պետրոսը
- գ. Պօղոսը
- դ. Յովհաննէսը:

4.- Յիսուս իր ձերբակալութենէն առաջ ի՞նչ կ'ընէր.

- ա. կ'ուտէր
- բ. կը խմէր
- գ. կ'աշխատէր
- դ. կ'աղօթէր:

5.- Այս տարի ե՞րբ էր Ծաղկագարդը. Մարտ -- ին:

6.- Ո՞վ գլորեց Յիսուսի գերեզմանը գոցած մեծ քարը.

- ա. Կիները
- բ. Աշակերտները
- գ. Աստուծոյ հրեշտակը

դ. Պահակ զինուորները:

7.- Ոտնլուան շաբթուայ ո՞ր օրը տեղի ունեցաւ.

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Երեքշաբթի
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Հինգշաբթի:

8.- Վերջին Ընթրիքը շաբթուայ ո՞ր օրը տեղի ունեցաւ.

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Շաբաթ
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Հինգշաբթի:

9.- Յիսուսի խաչելութիւնը շաբթուան ո՞ր օրը տեղի ունեցաւ.

- ա. Ուրբաթ
- բ. Երեքշաբթի
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Հինգշաբթի:

10.- Կիրակի օրը Յիսուսի յարութենէն առաջ ի՞նչ կը կոչուէր.

- ա. Մէկշաբթի
- բ. Շաբաթ
- գ. Կիրակի
- դ. Արեւի օր:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ., Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Յիսուս ո՞ր օրը պատմեց տասը կոյսերուն անակը.

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի:

2.- Յիսուս ո՞ր օրը աղօթեց Գեթսեմանիի պարտեզին մէջ.

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի:

3.- Յիսուս ո՞ր օրը մաքրագործեց Տաճարը.

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի:

4.- Թուէ՛ Մեծ պահքի վերջին երեք (3) Կիրակիները.

- ա. Դ-----
- բ. Գ-----
- գ. Ծ-----
- դ. Սուրբ Զատիկ:

5.- Ի՞նչ կը կոչուի Ս. Յարութեան յաջորդող Կիրակին (2 պատասխան).

- ա. Նոր Կիրակի
- բ. Կանաչ Կիրակի
- գ. Կարմիր Կիրակի
- դ. Կրկնագատիկ:

6.- Այս տարի Հայոց Յեղասպանութեան քանի՞երորդ տարեդարձն է.

---:

7.- Ո՞ր Տաղաւարը այս տարի Ապրիլ ամսուան մէջ կը տօնենք.

- ա. Ծաղկազարդ
- բ. Ս. Զատիկ
- գ. Այլակերպութիւն
- դ. Ս. Ծնունդ:

8.- Ո՞ր սուրբը գլխատուեցաւ որուն յիշատակը այս տարի Ապրիլ 11-ին կը յիշատակենք.

Ս. -----:

9.- Ե՞րբ կը յիշատակենք Վերջին Ընթրիքը, Ռտնկուան եւ Խաւարումը.

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի:

10.- Ե՞րբ կը յիշատակենք Յիսուսի Մատնութիւնը.

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ամբողջացո՛ւր Յովհաննէս 11.25.

Ես եմ ----- եւ -----:
Ան որ ինծի կը -----,
Թէպէտեւ ----- պիտի -----:

2.- Զատիկին, ողջոյն տուողը կ'ըսէ.
- Քրիստոս ----- ի -----
եւ ստացողը կը պատասխանէ
----- է ----- Քրիստոսի:

3.- Կիրակիներու ո՞ր շաբթը շիտակն է.

- ա. Ս. Զատիկ, Նոր Կիրակի, Կանաչ, Կարմիր
- բ. Նոր Կիրակի, Կանաչ, Կարմիր, Ս. Զատիկ
- գ. Ս. Զատիկ, Նոր Կիրակի, Կարմիր, Կանաչ
- դ. Կրկնազատիկ, Ս. Զատիկ, Նոր Կիրակի, Կանաչ:

4.- Ի՞նչ կը յիշատակենք
Ծաղկազարդին նախորդող Շաբաթ
օրը.

Ղ-----ը:

5.- Յուդա ե՞րբ համաձայնեցաւ
մատնել Յիսուսը:

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի:

6.- Խաւարման գիշերուայ ընթացքին
քանի՞ հատուածներ կը կարդացուին
Աւետարանէն.

- ա. 6 կամ 12
- բ. 3 կամ 13
- գ. 7
- դ. 13:

7.- Որո՞նք առաջին անգամ գտան
Յիսուսի պարապ գերեզմանը.

Մարիամ ----- եւ -----
Մարիամը:

8.- Յիսուսի ո՞ր երկու աշակերտները
միւսներէն առաջ վազեցին դէպի
պարապ Գերեզմանը (գրէ շիտակ
շաբթով).

Յ----- եւ -----:

9.- Յուդա ի՞նչ ստացաւ Յիսուսը
մատնելուն համար.

- ա. 20 արծաթ դահեկան
- բ. 30 արծաթ դահեկան
- գ. 20 ոսկի դահեկան
- դ. 30 ոսկի դահեկան:

10.- Յուդան ինչպէ՞ս մատնեց
Յիսուսը.

-----:

Ինչպե՞ս ոգեկոչել Մեծ Եղեռնի նահատակներուն անմահ յիշատակը

Ապրիլ 24, 1915 - 2015

Ոգեկոչենք Մեծ Եղեռնի նահատակներուն անմահ յիշատակը նաեւ՝

- . Ապրելով Հայադրոշմ կեանք մը,
- . Վառ պահելով հայաստանեայց եկեղեցւոյ տօներն ու ազգային արժանաւորութիւնները,
- . Լսելով, մտիկ ընելով ու երգելով մեր Հայանուագ շարականներն ու երգերը,
- . Ամուր կառչած փաւով մեր հայավայել բարի բարքերուն ու սովորութիւններուն
- . Կարդալով ու կեանքի վերածելով մեր հայագրեալ Աստուածաշունչը եւ մանաւանդ ՍԻՐԵԼՈՎ Հայր Ամբողջ տարուան ընթացքին:

«Պիտի հանեմ
ձեզ ձեր
գերեզմաններէն.
կենդանութեան
շունչ պիտի
տամ, իմ հոգիս
պիտի տամ ձեզի,
եւ ձեզի ձեր
երկիրը պիտի
վերադարձնեմ»:
Եզեկիէլ 37.14

Լուրեր՝ Կիրակնօրեայ Դպրոցէն

Կիրակի՝ 22 Մարտին Կիրակնօրեայ Դպրոցի աշակերտները Ձեռային աշխատանք կատարեցին եւ զարդարեցին 2 ցանկապատներ որոնք զետեղուեցան Եկեղեցւոյ մէջ, Ծաղկազարդի առիթով:

